

Kırdan Kente Göç Eğilimi: Tokat İli Erbaa İlçesi Örneği

Nuray Kızılaslan

Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, 60240, Tokat

Özet: Bu araştırmanın amacı, bölgede kırdan kente göç eğilimlerini ve neden olan faktörleri belirlemektir. Tokat İli Erbaa İlçesi köylerindeki çiftçilerin eğilimlerini belirlemek için anket yöntemine başvurulmuştur. 100 çiftçi tesadüfi olarak seçilmiştir. Halen köylerinde kalan çiftçilerin % 28'inin göç etme isteğinde olduğu belirlenmiştir. Bu istekte en önemli nedenler gelir yetersizliği, çocukların eğitimi, köydeki imkanların sınırlılığı, çiftçiliğin zahmetli oluşu ve kan davasıdır. Göç etmek istemeyenler ise, köyden kopamama, iş bulma kaygısı, kentin çekici gelmemesi nedenlerini öne sürmüşlerdir. Bu sonuçlardan hareketle, kırdan kente göç olgusunun önlenmesinde alınabilecek önlemlerin başında çiftçinin köyünde kendisine "iş imkanları"nın yaratılması, sosyal sorunlarının asgariye indirilmesi gelmektedir. Kısaca, bölgelerarası ve kırla kent arası gelişmişlik farklılıklarının ortadan kaldırılması ve nüfus hareketinin önlenmesi için etkili yöntemlerden birisi kırsal sanayi anlayışıdır.

Anahtar Kelimeler: Köy, kent, göç, eğilim

The Migration Tendency from Rural to Urban Areas: An Example of Tokat Province, Erbaa District

Abstract: In this research, the main reasons that make migration from rural to urban areas were elicited. The migration preferences of the farmers live in Tokat Province, Erbaa District were obtained via survey. A hundred farmers were randomly selected and personal interview was conducted with each of them. 28 % of the farmers indicated that they were willing to migrate to the urban areas. The main reasons of that were insufficient income, education, and employment opportunities. In addition to that, hard working and fights in rural areas were counted as some other reason for migration as well. There were some farmers who indicated that they did not want to migrate. The main reasons of that option were being connected to the village, high probability of being unemployed in urban, crowded population, weak relationship between people, pollution, shelter, and etc. The author of this study believes that the main things that could prevent the migration are increasing employment opportunities in village and eliminating or declining the social problems. In short, the development of rural industry can eliminate the differences between regions, city-village, and thus, migration will decline.

Keywords: Rural, urban, migration, tendency

1. Giriş

Nüfus artışının yüksek olduğu ülkelerde bu artışı engelleyecek önlemlerin alınması zorunlu olmaktadır. Bu olgu ekonomik gelişmenin önünde önemli engellerden birisidir. Çünkü günümüzde karşılaşılan çok hızlı nüfus artışı, gelişme alanında gösterilen bütün çabaları verimsiz kılacak, sanayileşmeye çalışan toplumlar üstesinden gelemeyecekleri sorunlarla karşı karşıya kalacaklardır. Bu sorunlardan biri de, kırsal kesimden kente doğru olan göçtür.

Günümüzde nüfusun giderek daha büyük bir bölümü kentlerde yaşamaktadır. 1950 yılında dünya nüfusunun yalnız % 29'u kentlerde otururken bu rakamın, yüzyılın sonunda % 50'ye, 2025 yılında da % 60'a ulaşacağı tahmin edilmektedir (Tuncer, 1997).

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanından 1950'li yıllara kadarki süreçte gerek köylerin kente olan fiziki uzaklığı gerekse köy-kent toplumunu

ayıran çok kalın toplumsal çizgilerin varlığı nedeniyle köylüye içinde bulunduğu toplum dışında ilişki kurma olanağı tanımamaktadır.

Bu durum ise köylüyü yeni bir dünyaya açılmaktan çok kendisiyle yetinmeye zorlamıştır. Ayrıca kırsal kesimin çağdaş dünyadaki gelişmeleri pek izleyemediği ve kendi yaratıcı gücü ile daha iyi bir teknik ve yaşam biçimi geliştiremediği için hep yerinde saydığı vurgulanmaktadır (Yıldırak ve ark., 1993).

Türkiye'de 1950'li yıllarda gözlenmeye başlayan ve 1960'lı yıllarda hızlanan kırdan kente göç ve dolayısıyla da kentleşme olgusu önceleri olumlu bir gelişme olarak ele alınmış, kalkınma için bir potansiyel ve itici güç olarak kabul edilmiştir. Yıllar ilerledikçe kırdan kente göçün hız kazanmasıyla kentlerdeki işgücü arzı, sanayi ve hizmetler sektörünün işgücü talebinin

üstüne çıkmış, kentlerde artan işgücü talebi ve düzensiz kentleşme önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

Hızından bağımsız olarak, kırdan kente göçün süregelmekte olması, kırsal alanlarla kentler arasında 1950'lerde ve 1960'larda görülen farklılıkların, açıklığını günümüzde yitirmiş olduğu yolundaki gözlemleri paylaşmaya olanak bırakmamaktadır (Akşit, 1997).

Türkiye'de 1960'lı yıllardan bu yana yapılan araştırmaların sonuçları, göç nedenleri arasında ilk sırayı ekonomik nitelikli olanların aldığını göstermektedir. Bu gerçeğe 1980'li yılların ortalarından bu yana, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun güvenli yaşama koşullarının giderek bozulmuş olmasını da eklemek gerekir (Keleş, 1998). Ayrıca, 1980'li yıllarda kırsal kesime yönelik ulaşım ve haberleşme olanaklarındaki artışlar köy ve kent toplumlarının birbirini daha iyi tanımalarına ortam hazırlamıştır. Bu yıllarda hizmete sokulan birkaç kanallı ve renkli televizyon yayınları, kırsal halkın içinde bulunduğu koşulları daha iyi tanınmasına yardımcı olmuştur. Özellikle son yıllarda ulusal gelirden tarımın aldığı payın sürekli azalması ve gelir dağılımındaki dengesizliğin artmasına ek olarak, kırsal kesimin ulaşım, haberleşme, eğitim, sağlık ve daha birçok alandaki güçlükleri de katılırsa kırsal kesimden kente yönelen göçün, kırsal mesleklere yönelik değer yargılarındaki olumsuz değişimin nedenleri daha iyi açıklanmış olur (Yıldırak ve ark., 1995).

Ayrıca Türkiye'de tarımdan tarım dışına göçe neden olan faktörler köyün itici gücü, iletici güçler, kentin çekici gücü başlıkları altında da toplanmaktadır (Dinler, 1988).

Köyün itici gücü; kırsal kesimin nüfusunun bir kısmını barındırmayarak dışarı atmasıdır. Kırsal alandaki yaşam koşullarının elverişsizliğinden doğan itici güçler Türkiye'deki göç süreci açısından çok önemli bir etki sahibi olarak gözükmektedir.

Nüfus hareketine neden olan iletici güçler; medya, ulaşım, haberleşme ve eğitim gibi köy ile kent arasındaki diyalogu kuran araçlardır.

Kentin çekici gücü ise, kırsal kesime göre kentlerde daha elverişli olarak kişiye sunulan olanaklardır.

Türkiye'de 1950'den 1960 yıllarına kadar olan kırsal kesimden kentlere göç olayında daha

çok köyün itici etkenleri ilk sırada yer almıştır. 1960'lı yıllardan itibaren de kentin çekici ve iletici güçleri daha fazla önem kazanmıştır (Çivi, 1991).

Türkiye'de halen kırdan kente göç olgusunun yaşandığı bir gerçektir. Bu göçün sonucunda da tarımdaki gizli işsizlerin kentlerde açık işsiz durumuna gelmeleri, kentlerin görünümünün değişmesi, altyapısız gecekonduların oluşması özetle sağlıksız kentleşme, çevre kirliliğinin artması, köylerde cinsiyet dengesizliğinin oluşması ve yaşlı nüfusun artması, bunlara bağlı olarak çarpık bir sanayileşme görülmektedir.

Çalışmanın yapılması bu açıdan önemli görülmüş ve araştırma alanına giren bölgede göçün durumu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, kırsal kesimdeki insanların göç eğilimlerinin nedenleri, göç düşüncelerini engelleyebilecek etkenler araştırılmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Araştırmanın temel materyali, çiftçilerden anket yoluyla alınan orijinal verilere dayanmaktadır. Materyalin diğer bölümünü ise, konu ile ilgili araştırma, istatistiki veriler, inceleme, derleme vb. yazılı kaynaklar oluşturmaktadır.

2.2. Yöntem

Araştırma Tokat İli Erbaa İlçesinde 2002 yılında yapılmıştır. Erbaa'nın 72 köyü populasyon olarak belirlenmiştir. 72 köyün %15'i ile çalışılmıştır. Seçilen köylerde arazi farklılıkları (düz, meyilli, kuru, sulu), sosyal ve kültürel farklılıkların olmasına farklı gruplardaki çiftçilerin göç eğilimini belirlemek açısından özen gösterilmiştir. Ancak çiftçiler gruplara ayrılmadan bütün olarak değerlendirilmiştir. Böylelikle, gayeli örnekleme yöntemiyle Erbaa'nın 10 köyü belirlenmiş ve tesadüfi olarak her köyden 10 kişi ile görüşülmüştür. Bu şekilde örnek hacmi 100 çiftçi olarak belirlenmiştir. Aile başkanlarıyla anket çalışması yapılmıştır. Anket yoluyla görüşüldükten sonra döküm tabloları oluşturulmuş ve bu tablolardaki veriler çizelge haline dönüştürülmüştür. Çizelgelerdeki sonuçlar yüzde hesaplarıyla verilmiştir.

3. Araştırma Bulguları

Yapılan araştırmada çiftçilerin yaş ortalaması 48 olarak bulunmuştur. Çiftçilerin göçü düşünüp düşünmedikleri araştırılmıştır.

Anket yapılan çiftçilerden % 28'i ilçe veya il merkezine gitmek üzere köylerinden göçü düşünmektedirler. Göçü düşünmeyip köyde kalmak isteyenlerin oranı ise % 72'dir.

Araştırma kapsamındaki çiftçilerin % 11'i bakkal, ırgat gibi mesleklerin yanı sıra çiftçilikle de uğraşmakta, ayrıca bu grupta emekliler de yer almakta, % 79'u ise tamamen çiftçilikle uğraşmaktadır. Çiftçilerin arazi

varlıkları 2-120 da arasında değişmektedir. Ayrıca hayvancılıkla da uğraşmaktadır. Birçok çiftçide olmamakla beraber küçükbaş hayvan sayısı 1-50 arası değişmekte, büyükbaş hayvan sayısı ise 1-15 baş arasında değişmektedir. Çiftçilerin toplam yıllık gelirlerinin dağılımı Çizelge 1'de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde çiftçilerin yalnızca % 2'sinin 3 milyar TL'dan fazla geliri olduğu görülmektedir. Çiftçilerin büyük bir çoğunluğunun gelirlerinin yetersiz olduğunu söylemek bu beyanlara göre mümkündür.

Çizelge 1. Çiftçilerin Toplam Yıllık Gelirlerine Göre Dağılımı (TL/yıl)

Gelir Sınırları	n	%
500 Milyon TL'dan az olanlar	23	23.0
500 Milyon-1 Milyar TL arası olanlar	35	35.0
1 Milyar-2 Milyar TL arası olanlar	26	26.0
2 Milyar-3 Milyar TL arası olanlar	14	14.0
3 Milyar TL'dan fazla olanlar	2	2.0
Toplam	100	100.00

Araştırma kapsamındaki çiftçilerden göç etmeyi düşünenlerin göç etmeyi düşünmelerinin nedenleri araştırılmıştır. Köy halkının buldukları yerleri terk etmelerinin en başta gelen nedeni, köyde nüfus arttıkça baş gösteren ekonomik sıkıntılardır (Anonim, 1970).

Çiftçilerin göçü neden düşündüklerine ilişkin dağılımlar Çizelge 2'de verilmiştir. Çizelge, 1970'lerde yapılan araştırmada ortaya çıkan sonuçları halen doğrulamaktadır. Araştırma alanındaki çiftçilerin % 34.35'inin gelir yetersizliğinden, % 16.41'inin kentin çekici gücünden, % 16.41'inin ise çocuklarına

iyi bir eğitim sağlama nedenlerinden dolayı göçü düşündükleri saptanmıştır. Bunların dışında köyün itici gücü de halen devam etmektedir. Ayrıca % 6.87 gibi bir oranla kan davası yüzünden köyden göç etme isteği de çarpıcıdır. Günümüzde kan davası güncelliğini yavaş yavaş kaybetmesine rağmen araştırma alanında göçe karar vermede rolünü devam ettiren bir faktör niteliğindedir. Köylülerle yapılan sohbetlerde sadece kan davası yüzünden Zovallıçukur köyünün hane sayısının yarıya indiği ortaya çıkmıştır.

Çizelge 2. Göç Nedenlerine Göre Çiftçilerin Dağılımı

Göç Nedenleri *	n	%
Gelir yetersizliği	90	34.35
Şehir yaşamının çekiciliği	43	16.41
Çocuklarını okutmak	43	16.41
Çiftçiliğin ağır ve zahmetli oluşu	32	12.22
Köyde ulaşım, içme suyu vb. olanakların kıstlılığı	32	12.22
Kan davası	18	6.87
Sigortalı bir işte çalışmak	4	1.52
Toplam	262	100.00

* Birden fazla cevap verilmiştir.

Araştırma kapsamındaki çiftçilerin büyük bir çoğunluğunun gelir yetersizliğinden dolayı göçü düşündükleri dikkate alınarak gelir yetersizliğinin nedenleri araştırılmış ve sonuçlar Çizelge 3'de verilmiştir. Çizelgeye göre, çiftçilerin % 43.94'ü ürünlerine yeterli fiyat bulamamayı neden olarak belirtmişlerdir.

Ürünlerine yaptıkları masrafın karşılığını alamamaktan yakınmışlardır. %34.09'u ise gelir yetersizliğini tarım dışı iş olanağının olmayışına, %11.36'sı toprağın verimsiz ve suyun olmayışına, %10.61'i ise toprağın yetersiz miktarda oluşuna bağlamışlardır.

Çizelge 3. Gelir Yetersizliğinin Nedenlerine Göre Çiftçilerin Dağılımı

Gelir Yetersizliğinin Nedenleri *	n	%
Girdi masraflarının yüksek oluşuna karşın ürünün yeterli fiyat bulamaması	58	43.94
Tarım dışı iş olanağının olmayışı	45	34.09
Toprağın verimsiz ve suyun olmayışı	15	11.36
Toprağın yetersiz miktarda oluşu	14	10.61
Toplam	132	100.00

* Birden fazla cevap verilmiştir.

Göç etmeyi düşünmeyen çiftçilerin neden düşünmedikleri araştırılmış ve sonuçlar Çizelge 4'de verilmiştir. Çizelgeden de anlaşılacağı gibi, çiftçiler genellikle yeni bir yaşamın getiri ve götürüsünden dolayı köyde yaşamlarını devam ettirmek istemektedirler. Yaşın ilerleyişi, insanların sosyal değişimlere daha yavaş katılacağını gösterir. Bu da, yaşlı nüfusta

köyden kente hareketliliği azaltır. Yaşlı olan insanlar ya da belli yaşa gelmiş olanlar aile, çocukların geçimi, okuması gibi birtakım sorumluluklarını tamamlamış insanların düşük beklenti düzeyinde olabileceğini de ifade etmek mümkündür. Bu da kentin çekici gücünün bu insanlarda azalmış olabileceğini gösterir.

Çizelge 4. Çiftçilerin Köyde Kalma İsteklerine Göre Dağılımı

Nedenler *	n	%
Yaşın ilerlemesi ve köyün doğup büyüdüğü yer olması dolayısıyla köyden kopamayı	47	31.76
İyi bir iş bulamama dolayısıyla geçinememe endişesi	45	30.41
Şehrin kendisine çekici gelmemesi	24	16.22
Köydeki gelirin yeterli oluşu	13	8.78
Göç etmiş olup geri dönme	11	7.43
Herhangi bir neden göstermeksizin köyde kalmak isteyenler	8	5.40
Toplam	148	100.00

* Birden fazla cevap verilmiştir.

Diğer taraftan göçü düşünüp ancak göç etmeyenlerin neden göç etmediklerine ilişkin veriler Çizelge 5'te verilmiştir. Burada da yine yeni bir yaşamın getireceği zorluklar, ekonomik sıkıntılar ön plana çıkmaktadır. Çiftçiler

genellikle yeni bir düzen kurma, iş bulamama, iş bulamama riskine karşın yeterli miktarda paranın gerekmesi gibi kaygılarından dolayı göç edemediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 5. Çiftçilerden Göçü Düşünüp de Göç Etmemiş Olmalarının Nedenlerine Göre Dağılımı

Nedenler *	n	%
Şehirde bir düzen kurmak ve işsizliğe karşı paranın gerekli olması	82	35.96
Şehirde iş bulamama kaygısı	79	34.65
Şehir yaşamının getireceği zorluklar	57	25.00
Köyden kopamama	10	4.39
Toplam	228	100.00

* Birden fazla cevap verilmiştir.

Araştırmaya alınan çiftçilerin kenti çekici veya itici bulup bulmadıkları araştırılmış ve çiftçilerin % 44'ü kenti çekici, % 56'sı ise itici bulduklarını ifade etmişlerdir. Kentin çekici bulunmasının gerekçeleri Çizelge 6'dadır. Çizelge incelendiğinde kentin çekici gücünde eğitim ve gelir faktörlerinin öne çıktığı görülür. Bunu, çevre baskısının olmayışı ve sağlık faktörleri izlemektedir. Sosyal hayatın farklılığı da insanları kente çeken diğer faktörlerdir.

Çiftçilerin % 56'sı kenti itici bulduklarını ifade ettikleri için bunun gerekçeleri de

incelenmiş ve sonuçlar Çizelge 7'de verilmiştir. Çiftçilerin % 26.26'sı kent yaşamının örf ve adetleriyle uyumunu kent olumsuz yönü olarak görmektedir. Kentin kalabalığı, hava kirliliği, trafik vb. çevresel faktörler, insan ilişkilerinin zayıflığı, kendini yabancı hissetme gibi geleneksel yapıdan kaynaklanan faktörler çiftçilerin kenti itici bulmalarına neden olmaktadır. Konut sorunu ve ekonomik konudaki endişelerde kentin itici bulunması konusunda yadsınamayacak önemli faktörlerdir.

Çizelge 6. Kenti Çekici Bulmalarına Göre Çiftçilerin Dağılımı

Çiftçilere Göre Kentin Çekiciliğinin Nedenleri *	n	%
Çalışma ve para kazanmanın kolaylığı	52	22.61
Çocuklara daha iyi eğitim olanağının sağlanması	52	22.61
Çevre baskısının olmayışı, dedikodusuz bir ortam	43	18.70
Sağlık sorunlarının çözümünün kolay olması	41	17.83
Rahat ve zahmetsiz bir yaşam	23	10.00
Sosyal güvence ve gelecek garantisi	14	6.08
Gezme ve eğlenme imkanlarının fazla olması	5	2.17
Toplam	230	100.00

* Bu çizelge kenti çekici bulan % 44'lük kesim üzerinden hazırlanmıştır. Birden fazla cevap verilmiştir.

Çizelge 7. Kenti İtici bulmalarına Göre Çiftçilerin Dağılımı

Çiftçilere Göre Kentin İticiğinin Nedenleri *	n	%
Kent yaşamının örf ve adetlerle uyşamaması	73	26.26
Kentin kalabalığı, hava kirliliği, trafik vb.	52	18.71
İnsan ilişkilerinin zayıflığı	46	16.55
Kendini yabancı hissetme	30	10.79
Konut sorunu	29	10.43
Bütün ihtiyaçların dışarıdan karşılanmasının mali külfeti	25	8.99
İş bulmanın zorluğu ve geçim sıkıntısı	23	8.27
Toplam	278	100.00

* Bu çizelge kenti itici bulan % 56'lık kesim üzerinden hazırlanmıştır. Birden fazla cevap verilmiştir.

Ayrıca çiftçilerin göç etmeyi düşündükleri yerler irdelenmiştir. Araştırma kapsamına alınan çiftçilerin daha çok kendi ilçelerine göç etmek istedikleri belirlenmiştir. Bunun yanında

çiftçilerin % 46'sı İzmir, Ankara ve özellikle İstanbul gibi metropollerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Buna ilişkin sonuçlar Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8. Çiftçilerin Göç Etmeyi Düşündükleri Yerlere Göre Dağılımı

Yerler	n	%
Başka il (İzmir, Ankara, İstanbul gibi büyük şehirler)	46	46.00
Kendi ilçesi	35	35.00
Kendi ili	11	10.00
Turistik yöre	4	4.00
Yurt dışı	4	4.00
Toplam	100	100.00

Çizelge 9'da ise göç ettiklerinde şehirde nasıl bir iş bulabileceklerini düşünmelerine göre çiftçilerin dağılımı verilmiştir. Çiftçilerin %53'ü şehre göç ederlerse kapıcılığı düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bunun nedeni,

yakınlarının daha önceden bu işi bulmaları nedeniyle çevre apartmanlara kendi yakınlarını önermeleri ve en önemlisi de konut sorunu yaşanmaması olarak belirtilmektedir.

Çizelge 9. Bulabileceklerini Düşündükleri İşe Göre Çiftçilerin Dağılımı

Düşündükleri İşler	n	%
Kapıcılık	53	53.00
Kendine ait bir işyeri	17	17.00
Herhangi bir fabrikada işçi	17	17.00
Pazarıcı-Seyyar satıcı	7	7.00
Aşçı	6	6.00
Toplam	100	100.00

Araştırma alanında çiftçilerin göçten vazgeçmesi için ne gibi etkenlerin olduğu araştırılmış ve bu amaçla Çizelge 10 hazırlanmıştır. Çizelgeye göre, çiftçilerin %27.78'i köy civarında tarım dışı iş olanağının sağlanmasına işaret ederek bu durumda göç

düşüncesinden vazgeçebileceklerini belirtmişlerdir. Ürüne daha iyi fiyat verilmesi (%22.22), köyde sosyal imkanların artırılması (%15.93), üretimdeki sorunların ortadan kaldırılması gibi etkenlerin göçü engelleyebileceğini ifade etmişlerdir.

Çizelge 10. Çiftçileri Göçten Vazgeçirebilecek Etkenler

Etkenler *	n	%
Köy civarında tarım dışı iş olanağının sağlanması	75	27.78
Ürtüne daha iyi fiyat verilmesi	60	22.22
Köyde sosyal imkanların daha iyi sağlanması (okul, içme suyu, PTT, sağlık ocağı vb.)	43	15.93
Daha fazla toprak olanağı sağlanması	39	14.44
Daha fazla girdi sübvansiyonu sağlanması	32	11.85
Kredi ve ürün bedelinin zamanında ödenmesi	21	7.78
Toplam	270	100.00

*Bu çizelge göç düşüncesini taşıyan % 28'lik kesim üzerinden hazırlanmıştır. Birden fazla cevap verilmiştir.

Köy nüfusunun sayıca azalması, kırsal altyapı hizmetlerinin (okul, içme suyu, karakol, PTT, sağlık ocağı vb.) köylere getirilmesinde mevzuat yönünden sorunlar yaratmaktadır. Zira bazı sosyal altyapı hizmetlerinin köylere getirilebilmesi için köyün belirli bir nüfus miktarına sahip olması gerekmektedir. Aynı şekilde köylerdeki nüfusun azalmasına, köyde varolan esnaf ve zanaatkarların işyerlerinin dağılmasına, genç nüfusun (20-34) tarımdan kopmasına neden olmaktadır (Kocaman ve Bayazit, 1993).

Bunu ve diğer birçok sorunu önleyebilmek için köy nüfusunun yerinde tutulması gerekmektedir. Tokat'ta yapılan bir araştırmada, iki farklı köy ele alınmış ve tarım dışı iş olanağı daha fazla olan köyde göç eğiliminin bariz şekilde az olduğu saptanmıştır (Karkacier ve Kaya, 1995).

Yine bir başka araştırmada, kırsal sanayinin çiftçi açısından yararlarına değinilirken, yatırımcı açısından da özellikle işgücü bulma kolaylığı ve ucuzluğu, hammadde temini ve kuruluş alanı bakımından çeşitli avantajlarından söz edilmektedir (Türkkan, 1993).

Başka bir araştırmada ise, göçün azaltılmasında tarım dışı iş olanaklarına göre, daha az oranda çiftçinin, kooperatif veya benzeri organizasyonun yararına inandıkları ortaya konmuştur (Özerin, 1996).

4. Sonuç ve Öneriler

Köyden kentlere olan göçlerde kırsal itici gücü, iletici güçler, kentin çekici güçlerinin halen önemli roller üstlendiği görülmektedir. Göç eden bireylerin dışında köylerde kalan nüfusta göç etme düşüncesinde olan bireylerin varlığı göz ardı edilememektedir.

Türkiye'de kırsal kente gelen nüfus sanayileşmeyle absorbe edilememekte dolayısıyla kırsal sorunlarının hafifletilememesi

bir yana önemli kentleşme sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Avrupa'da 19.yy'da başlayan kırsaldan kente göç, hiç olmazsa sanayileşmeyle birlikte kırsal sorunlarını hafifletmiş ve göç eden insanların kentleşme sorunları üzerinde yoğunlaşmıştır. Türkiye'de ise, yaşanan kırsaldan kente göç önemli sorunlara -gerek köyde gerekse kentte- neden olmaya devam etmektedir.

Kent merkezlerindeki ekonomik ve sosyal imkanlar hızla yükselen bir talebi karşılayacak hızla gelişmemektedir. Kente göç eden her bireye ve her aileye işyeri, konut, yol, elektrik, su, kanalizasyon vb. olanaklar sağlanamamakta, bunun sonucunda da kentlerde devamlı bir işsizlik kitlesi, genişleyen gecekondu bölgeleri, bu bölgelerdeki altyapı yetersizliği veya yokluğu, hastane, okul vb. yerlerin kapasitelerinin çok üzerinde çalışmaları gibi durumlar ortaya çıkmaktadır. Sanayi kesiminde yeterli istihdam olanaklarının olmayışı, kentlere göç eden işgücünün kısıtlı sermayeleri ile seyyar satıcılık, boyacılık, tamircilik, sırt taşımacılığı, pazarcılık gibi işler yapmalarına neden olmuştur. Diğer yandan ekonomik ve sosyal sorunlar yaşayan bu kitle istenmeyen olaylara karışmaktadır. Ayrıca çevre sorunlarının ilerlemesinde itici güç olmuşlardır.

Köylerde de, köylerin boşalması, cinsiyet dengesizliğinin ortaya çıkması, yaşlı nüfustan oluşan bir nüfus sonuçta verimin azalması, kuşaklar arası çatışmaların hızlanması gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmada da köyden kente göç edenlerin dışında köyde kalanların % 28'inin göçü düşündükleri ortaya konmuştur. Göçü düşüncelerinin en başında ekonomik sorun yani gelir yetersizliği gelmektedir. Bunun dışında kentin çekici (eğitim, sağlık olanakları gibi) ve kırsal itici (çiftçiliğin zorluğu, sosyal imkanların sınırlılığı, kan davası vb.) güçleri göçü düşüncelerinde etken faktörlerdir. Göçü

düşünmeyenlerde ise, yaşın ilerlemesi, yeni bir yaşam ve çevre kurmanın ürkütücülüğü, iş bulamama kaygısı gibi faktörler etkin rol oynamaktadır. Kenti çekici bulan çiftçilerin gelir, eğitim, sağlık, sosyal güvence, çevre baskısının olmayışı yönünden değerlendirdikleri görölmüştür. Kenti itici bulanlara ise, kent yaşamının örf adetlerle uyuşmaması, kalabalık, kirlilik, trafik, insan ilişkilerinin zayıflığı, konut sorunu, geçim sıkıntısına düşme kaygısı gibi etkenler etki etmektedir. Çiftçileri göçten vazgeçirebilecek uygulamalar içinde ise, vurgulanan en önemli nokta köy civarında tarım dışı iş olanağının sağlanması olarak gösterilmiştir.

Türkiye’de yaşanan göç olaylarının olumsuz sonuçlarını önleyebilmek için göçün

kaynağı olan kırsal kesimdeki sorunları çözmekle işe başlamalıdır. Bunun için kırsal alanda yeni üretim dallarının özendirilmesi ve tarıma dayalı sanayinin kırsal kesime yönlendirilmesi gereklidir. Kırsal kalkınmanın sağlanması için bölgesel kalkınma planları hazırlanmalı ve desteklenmelidir.

İnsani gelişme göstergeleri dikkate alınarak yoksulluk derecesine göre yerleşim yerleri sınıflandırılmalı ve öncelik sırasına göre kaynaklar aktarılmalıdır.

Miras nedeniyle arazi parçalanmalarını önlemek amacıyla Medeni Kanun’daki düzenlemelerin etkin kılınması ve arazilerin ekonomik büyüklüklerinin altında parçalanması önlenmelidir.

Kaynaklar

- Akşit, B., 1997. “İç Göçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler: Köy Tarafından Bir Bakış”, Türkiye’de İç Göç, Bolu-Gerede 6-8 Haziran 1997, Tarih Vakfı, 1998, İstanbul.
- Anonim, 1970. DPT, Türk Köylerinde Modernleşme Eğilimleri, Rapor I, Ankara.
- Çivi, H., 1991. Köy Sosyolojisi Ders Notları, (Derleme Teksir) CÜ. Ziraat Fakültesi, Tokat.
- Dinler, Z., 1988. Tarım Ekonomisi, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayın No: 3, UÜİİBF, İşletme İktisadi ve Muhasebe Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No: 3, Bursa.
- Karkacıer, O., Kaya, Ü., 1995. “Seçilmiş Bir Bölgede Farklı İki Köy Tipinin Sosyal ve Ekonomik Özellikleri Açısından Farklılaşma Düzeylerinin Karşılaştırılması” Kooperatifçilik, Sayı: 109 (Temmuz-Ađustos-Eylül 1995).
- Keleş, R., 1998. “İç Göç ve Çevre”, Türkiye Çevre Vakfı Yayın No: 130, Kasım 1998, Ankara.
- Kocaman, T., Bayazıt, S., 1993. Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Sosyo-Ekonomik Nitelikleri, DPT Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Ozerin, G., 1996. “Kırdan Kente Göç Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Denizli İli Örneği”, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 1, Tokat.
- Tuncer, B., 1997. “Çevre, Nüfus ve Ekonomik Gelişme” Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı 13-14 Kasım 1997, Türkiye Çevre Vakfı Yayını No: 124, Ocak 1998, Ankara.
- Türkkan, E., 1993. “Kırsal Sanayinin Doğal ve Yapay Dinamikleri ve Türkiye” Kırsal Sanayi Sempozyumu, DPT, Ankara.
- Yıldrak, N., ve ark., 1993. “Kırsal Kesimde Genç Nüfusun Tarımsal Faaliyetlere Katılımı ve Kente Göç Etme Eğilimleri”, Kırsal Sanayi Sempozyumu, 6-8 Nisan 1993, DPT, Ankara.
- Yıldrak, N., ve ark., 1995. “Tarımsal Nüfus ve Yapısal Dönüşüm”, IV. Türkiye Ziraat Mühendisliđi Teknik Kongresi, 9-13 Ocak 1995, T.C. Ziraat Bankası Kültür Yayınları No: 26, Ankara.